

NOUA ȘCOALĂ DE GÂNDIRE A DREPTEI (II)

**· RADU PARASCHIVESCU · DAN C. MIHĂILESCU · MIRCEA MIHĂIEȘ
· COSMIN ALEXANDRU · SEBASTIAN LĂZĂROIU · CĂTĂLIN AVRAMESCU · SORIN IONIȚĂ
· CRISTIAN GHINEA · BOGDAN CĂLINESCU · VITALIE CIOBANU**

*După ce săptămâna
trecută am publicat 10
mici selecțiuni din amplele
interviuri care alcătuiesc
volumul Noua școală de
gândire a dreptei, în acest
supliment revenim cu alte 10
fragmente din interviurile
pe care le conține
respectivul volum.*

CRISTIAN PĂTRĂȘCONIU

Dreapta și diversitatea

Forța de atracție a dreptei își are sursa cea mai importantă tocmai în diversitatea doctrinară. Un monolit ideologic ar fi incompatibil cu pluralismul atitudinilor și opțiunilor alegătorilor de dreapta. Păstrarea individualității fiecărui curent politic are nu numai o justificare doctrinară, ci și una strategică. Dar în absența unui set de valori și principii care să fundamenteze acțiunea politică și politicile publice, nu se poate asigura coerența unei viziuni asupra viitorului comun, nici unitatea unei organizații care vrea să pună în practică o asemenea viziune, mai ales dacă aceasta este un partid poli-

tic. Nu este indispensabil ca în aceste valori și principii să se regăsească, în egală măsură, convingerile și credințele tuturor celor care împărtășesc viziunea respectivă sau ale tuturor membrilor organizației, dar este necesar ca aceștia să se regăsească cel puțin în unele dintre aceste valori și principii, iar pe celelalte să le considere acceptabile, să fie compatibile cu convingerile și credințele lor.

VALERIU STOICA

(Fragment din prefața la volumul *Noua școală de gândire a dreptei*.)

RADU PARASCHIVESCU

„Nesimțitul politic promite cu toptanul, știind că nu va onora niciuna dintre promisiuni“

Cum simți un nesimțit politic?

Încerc să mă țin cât mai departe de ei și de zona politicului în general.

Sau cum simțim un nesimțit politic, nu tu neapărat?

Cred că din felul în care începe să promită. Pentru mine, nesimțitul politic este cel care promite cu toptanul, știind firește că nu va onora niciuna dintre promisiuni și, în același timp, nesimțitul politic are ceea ce se cheamă amnezie conjuncturală, amnezie oportună. Uită formidabil de repede lucrurile rele pe care le-a făcut, el sau colegii lui. Este capabil să treacă imediat peste, să șteargă cu buretele și să ia totul de la început. Nesimțitul politic are mereu, ca în fotbal, momentul zero. El întotdeauna ia lucrurile de la capăt. Am făcut câteva greșeli, am călcat în câteva străchini, nu-i nimic, de mâine ne prezentăm ca niște nuferi și lumea o să creadă despre noi că suntem nuferi. În momentul în care percepi lumea pe care o vezi la televizor în partide politice, firește că ție nu îți mai rămâne decât să te retragi într-o bibliotecă, pe o pașiște, lângă un iaz sau, pur și simplu, între discuri și între prieteni.

Ce body language folosește nesimțitul politic?

Apoi, cum vorbește nesimțitul politic?

De obicei, este un *body language* de mare complicitate. El trebuie să îți dea impresia că e de gașcă, de-ai tăi, de comitet, e băiat salon, știe exact ce dorești, se poate plia pe orice tip de exigență și parte a electoratului și e gata să făgăduiască. Gestica lui e una atașantă, uitați-vă la mine, toate gesturile

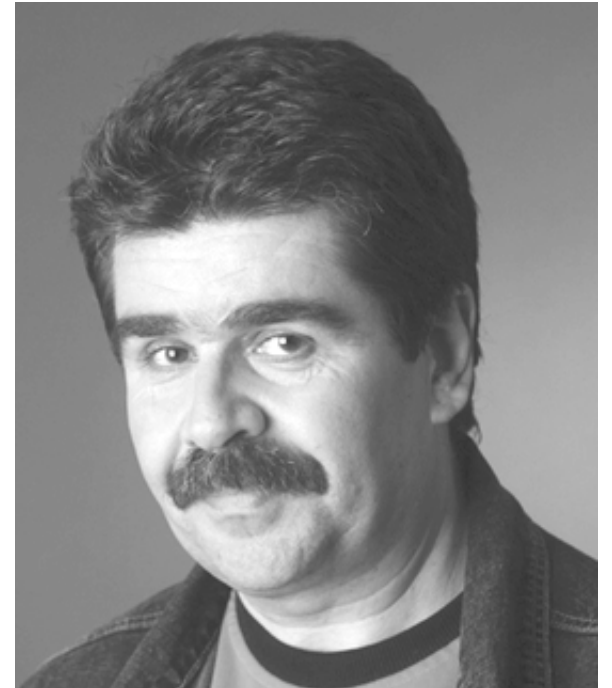
sunt autoreferențiale, de obicei interlocutorul este exclus, mâna arată mai mult spre propria persoană decât spre ceilalți. Ochii nu privesc într-un loc anume. Nesimțitul, de obicei, tocmai pentru a evita o confruntare vizuală, privește deasupra creștetului. Este privirea metaforică, undeva în spate, în fundal, așa încât să nu existe vreă surpriză neplăcută. Este și dandy de foarte multe ori. Este un om preocupat până la obsesie de cochetărie, de vestimentație, trebuie să producă în primul rând o imagine și de abia după aceea un mesaj. Și speră că, de fapt, prefața mesajului să-i fie hainele pe care le poartă, brățara, ceasul, care trebuie să fie neapărat de firmă. Nu poate fi un ceas de la magazin, pentru că înseamnă că nu ești credibil. Nu ajungem la aspectele patologice ale *body language*-ului, adică la oamenii care dansează pe Michael Jackson sau altceva, oameni gata să încingă hore sau care țopăie. Sunt mari dansatori care abia așteaptă prilejul de a se innădi la vorbă și apoi la joc.

Istoria dansului în politica contemporană...

Sunt mari amatori de sârbe, hore, bătute, eventual cu mici gesturi pelviene, mici aluzii sexuale. Oameni care nici nu roșesc, nici nu pălesc. În momentul în care le pui o înregistrare cu ce au făcut, sunt dezinvolti, sunt firești și se uită la tine ca și cum tu ai fi cel defect, pentru că aștepti ceva ce ei nu pot furniza.

Cum vorbește nesimțitul politic?

De obicei, șleampăt, prost și neîngrijit. Și asta este o preocupare în ce mă privește, un lucru grav de tot. Și așa avem o limbă română în curs de

dezagregare, o limbă despre care mulți cred că, fiind vie, trebuie să se adapteze, să se reinventeze. Condiția principală pentru a o îmbunătăți este să o cunoști. Or, oamenii ăștia nu cunosc limba pe care vor să o îmbunătățească. Și, vrând să facă un bine, îi fac un mare rău. Discursul nesimțitului politic este fie un discurs demagogic în planul ideilor, fără nimic concret și doar cu aburii promisiunilor, fie, în plan gramatical, are un discurs periat, un discurs șubred. Știu oameni care cunosc foarte bine, dar care sunt minoritari pe scena politică. Bun, las o parte oamenii care o vorbesc bine limba și nu spun nimic, pentru că există și pătura asta de oratori de seră, dar care nu au idei, ci verbiaj, și care vor să ascundă prin verbiaj golul ideatic. Există însă supărător de mulți oameni care nu au noțiuni elementare de limbă și cred – și nu sunt singurul care crede – că una dintre formele de respect pentru valorile unei țări este felul în care te porți cu limba ta și felul în care te exprimi în această limbă. Pe de altă parte, nu poți vorbi șleampăt și să gândești corect. Mi se pare o chestie imposibilă. Nu poți să fii cristal în gândire și încurcat prolix în exprimare. De obicei, cine vorbește șleampăt gândește pe măsură.

DAN C. MIHĂILESCU

„Funciar, sunt un om de centru și, deci, am oroare de extremism“

Vorbeați, într-o intervenție publică relativ recentă, despre cumpănă și despre splendoarea sa simbolică. E simplu să punem într-o cumpănă dreapta și stânga – culturale, politice? Și, în prelungire: e just să forțăm echilibrul acolo unde ele nu pot exista?

Da, îl citam pe G.M. Cantacuzino, care propunea *cumpăna fântânii* ca logo, ca imagine esențială pentru spațiul – și, implicit, spiritul – românesc. S-a scris uriaș despre armonia contrariilor la noi, despre situarea la răscruce de imperii, feroarea cu care ardem etape, facem alchimia antinomiilor etc. Virtute care, ce-i drept, se poate transforma la iușală în viciu, după cum ne-o arată excesul de adaptabilitate și istețime tranzacțională (ce relativizează până la disoluție ethosul), partea cinică, amorală a bizantinismului, trădările istorice.

Fapt e că, dincolo de ceasurile de fanatism, delir și isterie ale istoriei, căutăm cu obstinție „echilibrul între antiteze“. Așa e și astăzi, când, adevărat, poate că ar trebui să pledăm pentru o distincție (nu dihonie!) cât mai netă și mai autoritară, politic vorbind, între dreapta și stânga. Numai că, încă din ianuarie 1990, a început la noi – insuflată deopotrivă dinspre socialismul european și URSS – o canonadă înnebunitoare a stângii de diabolizare a

tot ce ține de dreapta. Înainte de-a ne fi îndreptat cât de cât spinarea și a privi către valorile naționale interbelice și către capitalismul occidental, presiunea teribilă a fesenismului, aliată cu agenda corectitudinii politice vestice, au etichetat numaidecât toate idealurile drepte ca extremism, legionarism, au echivalat anticomunismul cu antisemitismul ș.a.m.d. Dacă te declarai om de dreapta, fie dinspre liberalism, fie dinspre conservatism, în linia Ion Brătianu sau înspre P.P. Carp, către Maiorescu și Marghiloman ori către Mitiță Sturdza, cititor de Zeletin, Lovinescu sau Manoilescu, invariabil te vedeai taxat ca nostalgic al... Gărzii de Fier. De aici continua complexare, culpabilizarea tenace a drepte. Până și preocuparea față de Eminescu și Mircea Eliade, în loc de Macedonski și Mihail Sebastian, era (încă este) taxată automat ca nostalgie legionaroidă. Douăzeci de ani s-a cerut imperios examinarea cauzelor care au absorbit în cultul dictaturii atâta lume bună din constelația studentească a lui Nae Ionescu, iar când o astfel de carte a venit (de la tânărul Sorin Lavric), a fost șampilată drept propagandă codrenistă! Așa s-a întâmplat și cu cărți despre Antonescu și „soluția finală“, cu istorii ale PNȚ, cu mare parte dintre mărturiile despre rezistența anticomunistă

din anii stalinismului românesc, practic, cu tot ce punea sub lupă mizeria socialismului și comunismului în România, inclusiv ditamai *Raportul Comisiei prezidențiale*, care a fost primit cu un cor de huiduieli parlamentare. Păi, cum să nu descurajeze atari tratamente orice impuls de analiză științifică? Diabolizând orice părticică din organismul drepte, vezi bine că naști un balaur cu două capete. Pe de o parte, dezarmezi aprioric valorile intelectuale ale tineretului de a mai studia echilibrat istoria, în respectul sfântului principiu „*audiat et altera pars*“. Pe de alta, generezi, în contrapartidă, reacții extremiste, expediind către neogardism o sumă de energii adolescentine, altminteri dotate pentru gândirea de tip liberal-conservator și atitudinea democrată, însă reactive, potrivit impulsurilor vârstei, gata să adopte erezia la

cea dintâi provocare.

Ei bine, după aceste campanii, omul de dreapta a ajuns să „forțeze echilibre”, cum spuneți, cedând permanent din propriul spațiu, doar-doar o ajunge să pună o surdină enormelor echipe de zgomote ale stângismului.

De ce „stângăciile de dreapta” au nevoie de „îndreptările de stânga”?

MIRCEA MIHĂIEȘ

„Nu sunt condus de o ideologie anume și nu mă supun în mod unilateral unei singure direcții”

E un ochi american în ceea ce faceți? Spuneți că a fost un context american care v-a pregătit pentru publicistica autohtonă, pe care, la un moment dat, devenind „huligan”, l-ați pierdut. Păstrați o privire americană când citiți politica din România?

Politica de la noi e atât de simplă, încât nu îți trebuie dioptrii ca să ai o lectură corectă. Totul e vizibil cu ochiul liber. America a fost importantă dintr-un alt punct de vedere. Acolo am văzut că politica poate să fie cu totul și cu totul altceva decât ceea ce știam noi, adică o propagandă în care între cuvinte și realitate e o prăpastie. Mi-am dat seama că există o responsabilitate a omului public, fie că este politician, fie că e jurnalist sau formator de opinie. Cred că din instinct m-am îndreptat în acea direcție, pentru că eu văd acolo un model care, înainte de a fi public și politic, este etic. Ca om de litere, trăiesc în această naivitate a eticii. Conversând recent cu niște prieteni, mi-am dat seama că noi, intelectualii, suntem, de fapt, defecți. Etica, moralitatea nu sunt lucruri pe care să le împărtășească, nu zic marea majoritate a oamenilor de pe stradă, dar nici măcar o minoritate.

Vorbeți mai înainte de o agendă ignorată a intelectualilor critici. Care ar fi principalele predicte ale acestei agende?

Nu e neapărat agenda intelectualilor critici din România, pentru, că în măsura în care mă includ și

Ei, da, conform aceleiași porniri, de „forțare a echilibrelor”, am simțit și eu nevoia să dublez stânga cu dreapta, ca la datul în scrânciob, tocmai ca să se înregistreze că, funciar, sunt un om de centru și că, deci, am oroare de extremism. Acum, cred că trebuie să fac o precizare. Când pledez pentru o cât mai limpede disociere între stânga și dreapta, atât doctrinar, cât și în practica politică, am în minte complementaritatea celor doi poli din

eu în rândul lor și, în măsura în care am funcționat în această paradigmă, ea este împrumutată, cu decalaje de rigoare, din ceea ce se întâmplase în țări precum Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, chiar Iugoslavia, în perioada comunistă. Noi trăim acest blestem al Iovinescianismului, de a fi obligați mereu să ne sincronizăm. Dar sincronizarea s-a produs cu patru-cinci-șase, poate cu zece ani, mai târziu. Deci noi eram intelectuali critici, când intelectualii din țările pe care le-am pomenit erau deja foarte implicați în activități publice, făceau administrație, erau parlamentari, erau în guvern, conduceau ministere. Până la urmă, noțiunea de „intelectual critic” (sau „public”) este și puțin naivă, și puțin idealizantă și poate chiar autoflatantă. A te pune în postura unui tip de arbitru, când jocurile se fac „în spatele ușilor închise”, implică o doză masivă de prostie. Așa am fost în primele zile ale lui 1990 și așa am rămas și în clipa de față. În mod fundamental, sunt un naiv care crede că lucrurile pot să meargă și bine. Faptul că scriu despre aspectele negative și că dau impresia de pesimism e fals, pentru că eu de abia aștept să fiu contrazis.

În două vorbe, ca opțiune politică, de ce sunteți mai aproape decât orice altceva? Care e cămașa doctrinar-ideologică pe care o îmbrăcați?

În mod clar, sunt foarte apropiat de valorile liberale. Mă refer atât la liberalismul clasic, liberalismul de secol XIX, care are în centru

vremurile monarhice ale „rotativei guvernamentale”. Timpurile primului război, de pildă, cu anii ocupației germane și exilul ieșean al Casei Regale, când Brătianu și Marghiloman se puteau înțelege care-unde să se ducă și ce să facă în numele Ideii naționale. Sau, mă rog, scepticii susțin că acestea sunt fantasmă de *wishfull thinking*. Ba chiar am citit teorii de acest gen și în ceea ce-i privește pe Iuliu Maniu și Petru Groza...

conceptul de *laissez faire*, în care inițiativa privată și oportunitatea trebuie speculate cu orice chip, cât și formula moderată din Statele Unite de până la mijlocul anilor '90. Cam atunci cred că s-a schimbat paradigma: o țară extrem de antreprenorială, dar care are și deschideri pentru nevoile și pentru drepturile esențiale ale omului, nevoi de natură educațională, culturală, recreațională a început să aibă șovăieli privind drumul de urmat. Cred că sunt, la nivel ideologic, un eclectic, un fel de combinație de mai multe lucruri. Nu sunt condus, așadar, de o ideologie anume și nu mă supun în mod unilateral unei singure direcții. Sunt incapabil de disciplină de partid. Natura mea e mai degrabă cârtitoare, așa încât aș putea spune că, în funcție de situații, sunt în diverse feluri. Dimineța s-ar putea să fiu liberal, la prânz să fiu într-o situație social-democrată, iar seara pot să fiu anarhist sau libertarian. Deci, din punct de vedere ideologic, nu se prea poate pune bază pe mine!

COSMIN ALEXANDRU

„Politicienii noștri sunt preocupați exclusiv de ei și de alți politicieni”

„Oameni ca tine, nu politicieni” – asta era în urmă cu câțiva ani buni. E la fel acum? E, vreau să spun, o aceeași nevoie acută de „oameni”, nu de „politicieni”?

Față de anul 2000, când am început URR, acum sunt mai mulți „oameni ca tine”, adică oameni care au reușit prin propriile puteri, fără pile, șpăgi sau rubedenii. Oamenii aceștia ar avea nevoie de o reprezentare corectă. Pe de altă parte, acum 10 ani, oamenii de care vorbeam nutreau credința sau speranța unui viitor mai bun în România. Acum, ei sunt din ce în ce mai puțini.

Cred că, dacă mai mulți „oameni ca tine” ar reuși să intre în politică, mai mulți români ar reîncepe să creadă în țara lor și în șansele ei de evoluție.

Care sunt explicațiile acestei distanțe – între „politicieni” și „oameni normali, oameni ca

tine” – și cum (și cât) poate fi ea redusă? De fapt, e bine să fie redusă?

Distanța principală e între scopuri. Politicienii noștri sunt preocupați exclusiv de ei și de alți politicieni. Oamenii sunt preocupați de problemele lor. Ar fi foarte bine ca distanța asta să fie redusă, dar nu văd de către cine. În spațiul public mass-media, care stabilește agenda, o stabilește preponderent la nivel personal. E mult mai important, se acordă mult mai mult spațiu pentru ce a spus cineva, decât pentru ce a făcut cineva. Cele mai imature nimicuri țin prima pagină zile în șir, pentru că amatorii de ping-pong verbal nu obosesc niciodată. În timpul asta pierdem nenumărate ocazii de a discuta la obiect despre fapte cu adevărat importante.

Cum pot fi construite partide cu „oameni ca tine”? Cum am putea, aici, în România, avea partide în care să existe mai puțini „politicieni”?

Dacă așa fi știut, așa fi construit unul, alături de alții care ar fi știut. Dar sunt convins că altă șansă nu avem. Mai devreme sau mai târziu, oamenii potriviți și soluțiile potrivite vor apărea. Mă uit cu mare speranță la mediile de socializare online. Nu pentru crearea unui partid, ci pentru creșterea și

consolidarea lui. Pentru începerea construcției, cred că e nevoie de o mână de oameni cu resurse de tot felul, hotărâți să se pună și să le pună în slujba unei astfel de cauze. Noi, în URR, între 2000 și 2005, asta am fost, dar resursele noastre au fost prea puține. Puțini înțeleg ce a fost, de fapt, URR de acum 10 ani. Iar când zic de fapt, mă refer chiar la faptele. Despre URR sunt întrebat doar eu, iar asta nu îi poate ajuta cu mare lucru pe cei tentați să reușească acolo unde URR n-a putut. Ar trebui întrebat și Adi Pop, din Comitetul Director Național, cum a gândit și a pus în practică, cu resurse minime, toată platforma de comunicare online, care a fost un succes foarte important pentru noi. Sau Alex Baciuc, candidatul URR la *Primăria București*, ce probleme a avut în campania locală. Sau Diana Calfa, de la Cluj, cât de greu i-a fost să înființeze și să coordoneze toate filialele locale. Sau Ciprian Telesan, cum convingea adepții să ni se alăture,

chiar și în vacanță la Vama Veche. Ar trebui vorbit cu Adela și Claudiu Cristea de la Arad, despre cum se vedea URR din perspectiva unor oameni implicați în politică încă de la începutul anilor '90. Sau cu Mircea Stoian, despre ce simțea ajutând financiar un partid care nu-i garanta nicio funcție, nicio licitație și niciun avantaj. Sau Gabi Șerban și echipa lui, despre cum au reușit să câștige Primăria orașului Câmpulung Moldovenesc din partea URR. Sau alții și alții, care sper să nu se supere că n-au încăput în această scurtă enumerare, dar prin care URR avea chip și nume în multe județe ale țării.

URR nu s-a rezumat la un exercițiu pe Internet. Internetul era o platformă de comunicare, el nu era partidul. Cu toți cei care ne contactau online trebuia să ne întâlnim față în față și să înțelegem dacă suntem pe aceeași lungime de undă. Cu unii eram, cu alții, nu. Dacă vezi cuvintele și imaginea unei persoane pe Internet, nu înseamnă că știi ceva

despre ea. O exprimare convingătoare în scris nu face din cineva, automat, un bun om de organizație. E nevoie de mult mai mult. Toți cei pe care i-am evocat mai înainte și alte câteva sute pe lângă ei au bătut țara în lung și-n lat vreme de 4 ani ca să vorbească cu oameni, să le înțeleagă nemulțumirile și să le propună cele mai corecte soluții. Au dat dovadă de multă răbdare, dedicare și curaj. Postura de a scrie la tastatură mesaje, cufundat în fotoliul din sufragerie, nu seamănă deloc cu aceea de a merge în cartierele de blocuri sau pe ulițele satelor, de a bate din ușă în ușă sau din poartă în poartă, pentru ca oamenii să te cunoască, să te înțeleagă și să te voteze. Deocamdată, lucrurile sunt pe dos. Partidele reprezintă preponderent propriile interese, în vreme ce menirea fundamentală a unui partid e de a face ceva tocmai pentru aceia, mult mai mulți, care nu sunt membri de partid. Avem de găsit acest echilibru.

Dacă mai mulți „oameni ca tine“ ar reuși să între în politică, mai mulți români ar reîncepe să creadă în țara lor și în șansele ei de evoluție.

COSMIN ALEXANDRU

SEBASTIAN LĂZĂROIU

„Sistemul a dezvoltat un grad avansat de ipocrizie pentru a nu se lăsa schimbat gradual“

Există cvasi-unanimitate că mandatele legate de șef al statului ale lui Traian Băsescu reprezintă ceva crucial pentru istoria noastră contemporană. Ce anume? Aici nu avem consens, ba, dimpotrivă, avem chiar evaluări contradictorii. Pe de altă parte, chiar și adversarii săi recunosc asta, aceste două mandate au pus într-o criză majoră stânga autohtonă, au asigurat șocuri majore pentru echipajele socialiste conduse de Iliescu, Năstase, Geoană sau – alăturarea nu mi se pare deloc forțată – Crin Antonescu. Cum ar fi fost stânga autohtonă, dacă Traian Băsescu nu ar fi ieșit președinte? Cum e ea acum, după mai multe partide skandenbergh politice cu Băsescu?

Stânga avea nevoie de reformă. Cumva, în mintea celor din jurul lui Iliescu, revoluția ca act fondator le dădea dreptul să conducă țara pe viață. Era un fel de ereditate revoluționară care a sfârșit într-un munte de conservatorism. Paradoxal, nu? Cred că Iliescu de multe ori și-a dat seama că sub el s-au osificat niște practici și comportamente periculoase pentru viitorul societății. El este un om al echilibrelor și de aceea a crezut că trebuie schimbări discrete, fără convulsii, fără țipete. Or, eu cred că așa ceva nu era posibil. Sistemul a dezvoltat un grad suficient de avansat de ipocrizie pentru a nu se lăsa schimbat gradual. Și maxima ipocrizie s-a atins atunci când sistemul și-a făcut posturi de televiziune. Din acel moment, eșecul luptei discrete cu profitorii tranziției era garantat. De ce? Pentru că se crea o uriașă realitate paralelă, în care oamenilor li se inducea ce să gândească. Mass-media atotputernică și biruitoare care mor de grija românilor erau de o parte și clasa politică primitivă

și pusă pe căpățuială, de cealaltă parte. Asta s-a întâmplat pe vremea guvernării lui Constantinescu. Forțele conservatoare și-au pus masca apărătorilor binelui public, iar politicienii erau portretizați ca pleava societății, o adunătură de incompetenți și îmbogății pe nemerit. Așadar, se crease o iluzie optică, în spațiul public, foarte periculoasă. Așa au ieșit țărăniștii din istorie. Au fost victimele acestei iluzii bine orchestrate de mass-media. Dar cei răi erau de fapt în spatele „câinelui de pază al democrației“, pe care îl țineau în lesă. Fenomenul a luat amploare în vremea lui Năstase. De data aceasta, sistemul trebuia să creeze iluzia schimbării – stânga reformatoare. Cred că a reușit în bună măsură. Năstase a făcut ceva schimbări, doar că a plătit un preț mare. Sistemul avea nevoie de o recompensă pentru a face reformele impuse de *Uniunea Europeană* la vremea respectivă. Au zis: da, facem, scriem *acquis-ul* comunitar, dar nouă ce ne iese? Și atunci a apărut corupția generalizată. Stânga și-a dat seama că resursele țării sunt secătuite. Cineva trebuie să bage bani în țară pentru ca stânga să aibă ce fura. Așa că îi păcălim. Le dăm senzația de stabilitate, le dăm senzația că ne facem lecțiile. Ei vin să investească, noi îi vămuim. Pericolul în 2004 era statul mafiot. Se construia încet, dar sigur statul mafiot. Fără focuri de armă în strada, fără asasinat, dar se împărțeau sferele de influență. Venirea lui Traian Băsescu a oprit acest trend. A început să funcționeze justiția. Și oglinda magică, televiziunea, care prezenta drept realitate ceea ce voiau cei interesați, a fost spartă. Traian Băsescu a arătat pentru prima oară cine moare de grija românilor în spatele unor trusturi de presă. Și românii au înțeles cine erau personajele. Stânga a

pierdut în acel moment jocul cu oglinzile. PSD a preferat întotdeauna să mimeze schimbarea, mai curând decât să o facă în realitate. Asta pentru că după Năstase au venit lideri slabi: Geoană, Ponta... Năstase avea o șansă să schimbe în profunzime PSD. A ratat-o. S-a compromis. A închis ochii, el însuși s-a mângâiat. Cred că l-au și atras într-o capcană. Traian Băsescu a vrut să le dea o șansă să îi țină în opoziție, să îi infometeze în așa fel, încât să înceapă schimbări reale. Dar ia-i drogatului drogurile de la nas și o să vezi cum reacționează. PSD a trăit multă vreme alimentat de la bugetul de stat. N-a încercat să își creeze nișe de finanțare în sistemul privat. N-au putut sta în opoziție mai mult de un an. S-au lipit de liberali. I-au momit cu avantaje. Le-au arătat care sunt conductele prin care se pot scurge banii. Le-au spus: voi sunteți neștiutori, nu știți să furați, nu știți cum să o faceți. Pe urmă l-au prezentat pe Băsescu ca pe principalul inamic – „Asta vă bagă pe toți la pușcărie. Degeaba vă arătam cum se fură legal, dacă vine asta și vă ia cu DNA-ul. Trebuie să-l suspendăm“. Liberalii au mușcat. Vorbesc de liderii lor. Așa s-a născut USL, e operă veche alianța asta, formal a apărut în 2011, ea este amenajată însă din 2007 încoace.

CĂTĂLIN AVRAMESCU

„Ca republican, înclin să dau prioritate virtuților civice“

Ce condiții ar trebui îndeplinite pentru ca formula nord-americană de republicanism să își găsească un vad mai confortabil în România?

Să citim. Și să ne uităm mai puțin la televizor. Nu glumesc. Vedeți, în spațiul public circulă multe clișee. Reluate și de oameni educați și cu un spirit public incontestabil. Cum se explică acest lucru? Ne uităm prea mult unii la alții. Trăim într-o cultură unde oamenii au pasiunea de a se măsura unii pe alții. Eu sunt, în sinea mea, mai protestant. Cred în virtuțile cuvântului scris.

Cum ar fi cu puțință, spre pildă, Tea Party în variantă autohtonă?

Un corespondent autohton nu poate exista, pentru că problemele actuale ale americanilor sunt destul de diferite de ale noastre. Mișcarea Tea Party are o componentă fiscală centrală, în vreme ce la noi cred că mai curând un discurs de tip „Lege și Ordine“ (Law and Order) ar fi mai aproape de dorințele cetățeanului. Noi nu avem nici dimensiunea de suveranitate a statelor componente ale Uniunii. În schimb, cred că o recuperare în beneficiul dreptei a preocupării ecologiste, pentru un mediu curat, ar fi, aici, o opțiune interesantă.

Președintele republican Traian Băsescu sau președintele democrat Traian Băsescu? Care dintre cele două sintagme îți sună mai bine? Și care dintre ele e mai aproape de adevăr?

Democrat. Desigur, nu în sens doctrinar american, „Partidul Republican vs. Partidul Democrat“, ci în sensul clasic, pe care termenul îl are în teoria politică. Chiar dacă sunt, în prezent, consilier al președintelui, nu înseamnă că nu am

propriile mele opțiuni politice, distincte. Cred că actualul președinte este un democrat convins. Eu sunt un spirit mai arhaic. Spre deosebire de democrat, care crede în egalitate și libertate, ca republican eu înclin să dau prioritate virtuților civice. Cele două doctrine nu se exclud. Diferența este mai curând una de accent.

Mitologie sau adevăr ușor demonstrabil: România are o relație mai bună când la Casa Albă sunt republicanii? Sau, dimpotrivă, când în fruntea SUA sunt democrații?

Cred că ambele state abordează pragmatic relația bilaterală. Deci nu există o diferență semnificativă între atitudinea administrațiilor democratice și republicane de la Casa Albă. Cu titlu strict de inventar istoric, știți care este ultima țară căreia Congresul american i-a declarat, formal, război? României, la 5 iunie 1942. S-au schimbat foarte multe de atunci.

A fi republican în România, în sensul în care am vorbit mai sus, pare o excentricitate. Dar a te lupta cu vocabularul moștenit de la revoluția din decembrie '89 și de la mineriade? Într-o ieșire publică, relativ recentă, spuneai că „una dintre cele mai revoltătoare și mai toxice moșteniri ale regimului Iliescu este vocabularul“, inclusiv sau mai ales vocabularul politic...

Am senzația, uneori, că în spațiul public se petrece ceva inspirat de Humpty Dumpty, acel personaj al lui Lewis Carroll care, sesizat cu privire la utilizarea aberantă a termenilor, răspunde că, în fond, „Cuvintele înseamnă doar ceea ce vreau eu să însemne, nici mai mult și nici mai puțin!“.

Termeni, valori și argumente altminteri clare sunt deturnate și mutilate ritual.

Între exemplele acestei imposturi nu pot să trec cu vederea chiar discursul despre natura regimului Iliescu, enunțat chiar de cei care au profitat de pe urma acestuia. După ei, democrația s-a născut din spuma mării, în decembrie 1989. Eu predau un curs despre teoriile democrației și vă mărturisesc că îmi este greu să înțeleg cum o minte rațională poate accepta această enormitate. Regimul din perioada 1990-1992 a fost unul autoritar, nu democratic. Opoziția politică snopită în bătaie pe stradă de bande înarmate și stărnite de guvern, mass-media electronice monopol de stat, ziare critice a căror circulație era împiedicată sau limitată, industrie și comerț dominate de sectorul de stat, arhivele Securității și ale Partidului Comunist ascunse de ochii opiniei publice, alegeri manipulate, vinovații de crimele regimului comunist protejați de justiție. Luați criteriile care definesc un regim autoritar și comparați-le cu acest profil al regimului din perioada 1990-1992. Noi am ajuns să numim negrul-alb și albul-negru. Fără o disciplină a conceptelor, nu văd nici o cale de a ieși din confuzia ideatică și comportamentală în care ne aflăm.

SORIN IONIȚĂ

„E important să existe pe termen lung niște nuclee independente de expertiză și opinie informată“

Dacă ar fi să deveniți cândva politician, ați face-o din înclinație sau din datorie?

Din înclinație cred, așa cum o face toată lumea. Dar nu e cazul, nu a fost până acum, nu cred să mai fie nici de aici înainte. Oferte au fost suficiente, cât să nu am vreodată regrete, deci, mă rog, nu văd când să mai fie cazul de aici înainte. Avem toți un loc și un rol sub soare și cred că, dacă e să ajut cu ceva, o fac mai bine de unde sunt acum, decât dacă m-aș apuca de o profesie nouă pentru care nu am datele necesare.

Din poziția în care vă aflați, care e formula de feedback pe care o dați câmpului politic?

Nu mai sunt nici eu așa sigur, pentru că de 15 ani funcționăm ca societate civilă, centru de cercetare, think thank sau ce om fi noi, ne ocupăm de afacerile publice, le cercetăm, dăm semnale. Credeam că poți să faci ceva semnificativ în felul asta, dar am devenit și noi mai înțelepți cu vremea. Văd că tot spui, spui, spui, iar lucrurile tot razna merg. Altfel, în perioada lungă a istoriei de 15 ani, se vede desigur o îmbunătățire majoră în România, care, obiectiv vorbind, n-a fost niciodată mai prosperă și

mai plină de oportunități ca acum. Cred că e important să existe pe termen lung niște nuclee independente de expertiză și opinie informată, în afara partidelor și în afara aparatului de stat.

Avem suficiente astfel de nuclee independente?

Suficiente nu avem. Europa continentală însăși nu are suficiente, deoarece asta e un model de funcționare anglo-saxon. E nevoie de mai multe lucruri pentru a-l pune la punct, nu numai de voință. E nevoie de capacitate, oameni, expertiză, resurse, plus un anume cadru de discuție, un anume tip de mass-media cu care să interacționezi tot timpul și de alte centre de reflecție informată care, în Vest, în special în America și Marea Britanie, sunt universitățile, în partea lor mai aplicată de cercetare. La noi nu prea există cercetare aplicativă în universități, iar presa este tabloid de colo până colo sau, în tot cazul, este prea lipsită de mijloace și de orizont de timp pentru ce ne trebuie nouă, chiar atunci când agenda ei nu este distorsionată deliberat. Nu avem această așezare piramidală, pe nivele de calitate și profunzime, a analizei informației publice. Însă ne ajutăm cu presa așa cum

e și, slavă Domnului, n-ar trebui să mă plâng, pentru că, în genere, ce facem noi este bine reflectat, în contextul dat.

Veți continua efortul sisific, fără acele mass-media, sau veți aștepta să se nască acele mass-media?

Nu e chiar sisific, nu e complet fără rost. Ceva se acumulează, totuși. Totuși, am intrat în UE, ceea ce nu era cazul acum 10-15 ani. Avem un cârlig de care să ne agățăm, anume acquis-ul comunitar. Există aparatul tehnic al Comisiei Europene, apoi celelalte instituții europene, cu ele poți avea un dialog mai rațional și obiectiv în materie de guvernare și politici. Și ei sunt uneori cam opaci, au tendința să

vorbească în *eurospeak*. Dar poate fi și acesta un rol al acestor centre de expertiză: anume să traducă chestiunile europene care sunt foarte complicate și spuse într-un limbaj abscons pentru uzul publicului românesc. Uneori pentru uzul Guvernului României.

Se vorbește mult despre partide noi, despre reconfigurări ale scenei politice. Aceste reconfigurări se pot face și în funcție de ideologie sau e un joc?

Un partid nou pornit, chiar nervos, indignat sau unul monotematic, deci un partid care se luptă pe o singură idee, fie ea apărarea drepturilor plătiturilor

de taxe sau ecologism, până la urmă, dacă are succes și reușește să intre în parlament, trebuie să se pronunțe pe tot soiul de lucruri, nu doar pe cele care îi plac lui. Deci, o opțiune de grup trebuie făcută la un moment dat și, în funcție de ea, un analist poate vedea dacă ești de stânga sau de dreapta. Asta, dacă grupul este suficient de coeziv și rezistă acestui exercițiu. Chiar dacă un partid pornește așa, o oarecare coerență internă tot va avea la un moment dat și va fi de stânga sau de dreapta. Dar nu totdeauna realitatea la noi corespunde cu ce autodeclară partidul. Este ceea ce vedem acum în parlament, când nu toți cei de

dreapta sunt de dreapta și nici măcar toți care se declară de stânga nu sunt de stânga, în sens vest-european. Dar asta nu înseamnă că nu au o anumită coerență, iar în anumite chestiuni, chiar o consecvență întru valori perverse mai mare decât ne-am dori: vezi opoziția tenace a unora la introducerea de instrumente care să întărească statul de drept.

De fapt, cel mai mare partid din parlament este cel anti-anti-corupție. Nu Albă ca Zăpada, ci Partidul Șapte Pitici, bine reprezentat și la putere, și în opoziție, și chiar la Bruxelles mai nou, prin tipi ca Severin.

CRISTIAN GHINEA

„Rețeta populismului de stânga: jaf și îmbogățire personală, mințind poporul frumos“

Sunt naivi și, dacă da, cum anume cei care spun că tranziția noastră a fost dur liberală cu o privatizare foarte accentuată, cu liberalizare acută?

Aici sunt rău intenționați. Uită că în primii 6 ani am încercat toate modelele tâmpite de tranziție. Adu-ți aminte de privatizarea de masă cu acele cupoane, *MEBO*. Adu-ți aminte de locația de gestiune. Au încercat toate metodele de tranziție controlată, de stânga. Au încercat și știind că eșuaseră deja în alte țări. Aveam o economie de stat subcapitalizată (încă din anii '70), cu management rămas în urmă și care pierduse piețele externe. Ce nevoi aveam? Capital, management modern și piețe în afară. Ce am făcut în primii șase ani? Am dat cupoane la muncitori, în loc să atragem capital străin, am dat locații de gestiune și putere către directorii de stat și am produs pe stoc pentru că nu aveam unde să vindem. Repet, aveam nevoie de capital, management și acces la piețe. Dacă am fi fost neoliberali, cum zicăștia acum, le-am fi adus aici rapid. Am făcut exact pe invers: le-am respins pe toate trei.

De ce am făcut aceste greșeli? Pentru că puterea avea idei stupide de stânga. Privatizarea în sistem *MEBO*. În loc să vindem celor care aveau capital, *know-how* și acces la piețe, am dat cupoane la popor. Puterea era de stânga și era generoasă. Poporul care a muncit pentru economia asta trebuie să primească o bucată. Și atunci au apărut aceste bucăți de hârtie fără valoare și fără efect. Nu capital nou, nu management nou, nu piețe noi. O prostie

imensă. Totul s-a rupt și toate întreprinderile au continuat să fie subcapitalizate și neconectate la piață. Am distrus chiar industria pe care doream să o protejăm.

Vreau să recomand tuturor un film, care se numește *După revoluție*, făcut de Laurențiu Calciu. Omul se plimba prin București în 1990 cu camera și a înregistrat multe reacții ale oamenilor care vroiau să vorbească. Să vezi ce obsesii aveau oamenii: să-și apere întreprinderile, să nu cumva să le ia Rațiu. Sunt ale noastre, noi le-am construit, să nu le ia nimeni. Asta a promis FSN că face și asta a făcut. Ideile de stânga, populare atunci, au falimentat economia românească în anii '90.

Când am ajuns la privatizări? După ce toate stângismele acestea eșuaseră. Nu-l pot ierta niciodată pe Ion Iliescu pentru că mi-am petrecut adolescența în sărăcie lucie, câțiva ani de dezolare și pierderi absolute, în care totul a fost furat de fesenistii lui, promițând să nu schimbe nimic. Asta am luat-o la modul personal și e rețeta clasică a populismului de stânga: jaf și îmbogățire personală, mințind poporul frumos.

Noua economie a fost creată târziu, încet, chinător și doar prin politici de dreapta – privatizare, deschidere, import rapid de *know-how* și de capital. Dar niciodată nu am avut politici de dreapta făcute de noi de bună voie. Am făcut-o numai cu pistolul la tâmplă, atunci când nu mai aveam cu ce să ținem pierderile ideilor generoase și stupide de dinainte. Cum să ții *Sidex* cu un milion de euro

pierderi pe zi? Să spui că tranziția din România este un produs neoliberal este o ticăloșie imensă. Ar fi fost bine să fie așa, am fi fost azi mult înaintea.

Nu, din păcate, tranziția noastră este un produs al socialismului retardat mental, care nu a văzut oportunitățile, și al unor politici de dreapta timide și cu decizii luate numai cu pistolul la tâmplă. Atunci când trebuie să faci de nevoie, faci prost și cu costuri mari.

Economic, dreapta are mai multe soluții și mai bune decât stânga?

Da, asta în mod clar. Astea au fost testate. Soluțiile economice ale stângii sunt multe, diverse și mereu contrazise de realitate. Soluțiile economice ale drepte sunt puține, pot spune că sunt niște idei fixe, dar per total au fost permanent verificate de realitate. Chiar și statele comuniste care au succes au făcut-o cu idei capitaliste, vezi acum în China. Ce vrei exemplu mai clar de faliment moral al comunismului decât China?

cei care s-au pus sub aripa lui Chirac și Sarkozy!

Franța cheltuiește pentru cultură – pe cap de locuitor – de 29 de ori mai mult decât America (1,5% din PIB contra 0,3% în SUA, 0,7% în

BOGDAN CĂLINESCU

„Presă, politicienii și analiștii au profitat de criza din 2008“

În Franța, a fi intelectual înseamnă a fi de stânga! – e o apreciere exagerată, superficială?

Aprecieră e justă. Rari sunt cei care se revendică de la dreapta. De mai multe ori, Jean-François Revel s-a întrebat de ce majoritatea intelectualilor, inteligenți, cultivați, au fost atrași, nu numai de stânga, dar și de ideologia totalitaristă. El însuși a fost de stânga, a avut chiar o perioadă marxistă în anii '60 atunci când chiar toți intelectualii erau marxiști. Repet, a fi de stânga e o postură comodă ce îți asigură o carieră, îți deschide uși. Cei care sunt de dreapta sunt ostracizați (Revel a fost o excepție, deși el s-a considerat tot timpul de stânga), marginalizați, invitați rar pe platourile de

televiziune (o altă excepție fericită e Jean d'Ormesson, însă el nu e autor de eseuri politice precum Revel). Să nu uităm că în Franța, cititorii ziarului *Figaro* erau insultați și acuzați de simpatie nazistă în anii '60-'70.

A fi de stânga înseamnă și a profita de banii publici. Anii '80 au fost cei care au atras foarte mulți intelectuali în plasa lui Mitterrand și Jack Lang, ministrul Culturii. Mulți au fost cei care s-au gudurat pe lângă guvernul socialist și au obținut posturi, subvenții publice etc... Intelectualul de stânga consideră că statul trebuie musai să-l ajute. Asta nu înseamnă că intelectualii de dreapta nu profită și ei de stat. Slavă Domnului, mulți au fost

Germania și 0,5 % în Marea Britanie). *Ministerul Culturii* dispune de un buget de 3 miliarde de euro și angajează 22.000 de funcționari (*Ministerul Afacerilor Externe* are și el un buget aparte și un număr de funcționari important, care se ocupă exclusiv de „strălucirea culturală a Franței în lume”). Care sunt rezultatele acestor cheltuieli de bani publici? Din totalul cărților publicate în lume, 27% sunt în limba engleză, 12% în germană și doar 8% în franceză.

Doar 8% din cărțile traduse în engleză provin din literatura franceză (iar printre traduceri trebuie numărați și „clasicii” Camus, Sartre etc., care sunt reeditați în fiecare an).

În cinematografie, Franța nu a obținut decât un *Premiu Oscar* în ultimii 30 de ani (la categoria *Filme străine*), în ciuda faptului că peste 200 de

filme franțuzești sunt produse, pardon, subvenționate, în fiecare an. În domeniul artelor plastice, printre primii 100 de artiști ce contează în lume, putem număra 36 germani, 26 americani, 11 britanici și doar 4 francezi. Dacă ținem cont de tranzacțiile operelor de artă, primul francez nu se află decât pe locul 108 și al doilea, pe locul 238! Astăzi, în Franța, se fac doar 8% din totalul tranzacțiilor mondiale!

În fine, studenții străini preferă alte destinații decât Franța. Doar 9% dintre ei vin anual în universitățile franceze, 30% preferă Statele Unite, 14% Marea Britanie și Germania, 10% se duc să studieze în Australia. *Vive l'exception culturelle française* și intelectualii de stânga!

Ajutor,ăștia vor pielea capitalismului – **e un titlu**

de carte care vă e, sunt sigur, familiar. Cine sunt cei care vor pielea capitalismului și de ce?

Cartea aceasta am publicat-o în 2009. Editorul (*First Editions*) a găsit titlul, care mie mi se pare excelent. Față de celelalte cărți ale mele, aceasta e un eseu pedagogic. Încerc să explic cum presa, politicienii și analiștii politici și economici au profitat de criza din 2008 pentru a ne spune că, precum comunismul, capitalismul și liberalismul sunt niște ideologii ce au dat faliment. Au considerat că principala cauză a crizei e liberalismul și că avem nevoie de și mai mult stat. Au reușit (încă o dată) o mare paradă, pentru a parafraza titlul unui eseu al lui Revel. Au reușit să-i acuze pe nevinovați! Tot în această carte (e în curs de traducere la *Humanitas*), arăt cum liberalismul nu a fost înțeles în Franța și cum este, în continuare, stigmatizat.

**A fi de stânga e o postură comodă
ce îți asigură o carieră, îți deschide uși.**

BOGDAN CĂLINESCU

VITALIE CIOBANU

„Alianța dintre comuniști și creștin-democrați a punctat momentul maximei disoluții“

Care sunt, post 1989, din punctul dvs. de vedere, marile momente de ruptură de comunism în Republica Moldova?

Au fost câteva evenimente punctuale, deși repede date peste cap prin recrudescența forțelor KGB, prorusești, încât a trebuit mereu să o luăm de la capăt, cu senzația tot mai grea de oboseală și zădărnici. Iată-le: 1) Proclamarea limbii române drept limbă de stat în Republica Moldova și adoptarea grafiei latine în locul celei rusești (dar agrarienii veniți la putere în 1994 au înlocuit în Constituție limba română cu „limba moldovenească”, și așa a rămas); 2) Formarea coaliției de guvernământ – Alianța pentru Democrație și Reforme, în martie 1998 (destrămată însă doi ani mai târziu sub atacurile concertate ale președintelui de atunci, Lucinschi, ale PPCD și ale inamicului fățiș – comuniștii); 3) Victoria lui Dorin Chirtoacă în alegerile pentru primăria Chișinăului din 2007 – după mai multe tururi de scrutin și în plină guvernare Voronin – și, doi ani mai târziu, revolta anticomunistă din 7 aprilie 2009, când tinerii au ieșit să protesteze împotriva fraudării scrutinului din 5 aprilie de către comuniști. Alegerile repetate din 29 iulie al aceluiași an au adus la putere partidele din opoziție, care au format Alianța pentru Integrare Europeană. Însă criza politică nu a fost depășită: PCRM, controlat cu mână de fier de Voronin, se opune votării președintelui, ceea ce poate provoca noi alegeri anticipate. Pe de altă parte, rezultatele modeste ale guvernării liberal-democrate, incapacitatea de a-și asuma niște reforme dure în justiție și economie, dependența actualii puteri de jocul de interese ale unor oligarhi influenți, apoi șantajul politic și economic rusesc, Transnistria... – toate acestea obturează evoluția europeană a Basarabiei. Am rămas, de fapt, un teritoriu ocupat și după 20 de ani de la declararea independenței.

Dar marile farse ale istoriei recente moldovenești în această privință? Marile păcăleli despre (false) rupturi de comunism?

Cel mai perfid episod din istoria despărțirilor noastre de comunism l-a constituit concubinajul vinovat al partidului condus de Iurie Roșca, PPCD, cu regimul Voronin, în anii 2005-2009. Alianța dintre comuniști și creștin-democrați a punctat momentul maximei disoluții politice din Basarabia postsovietică.

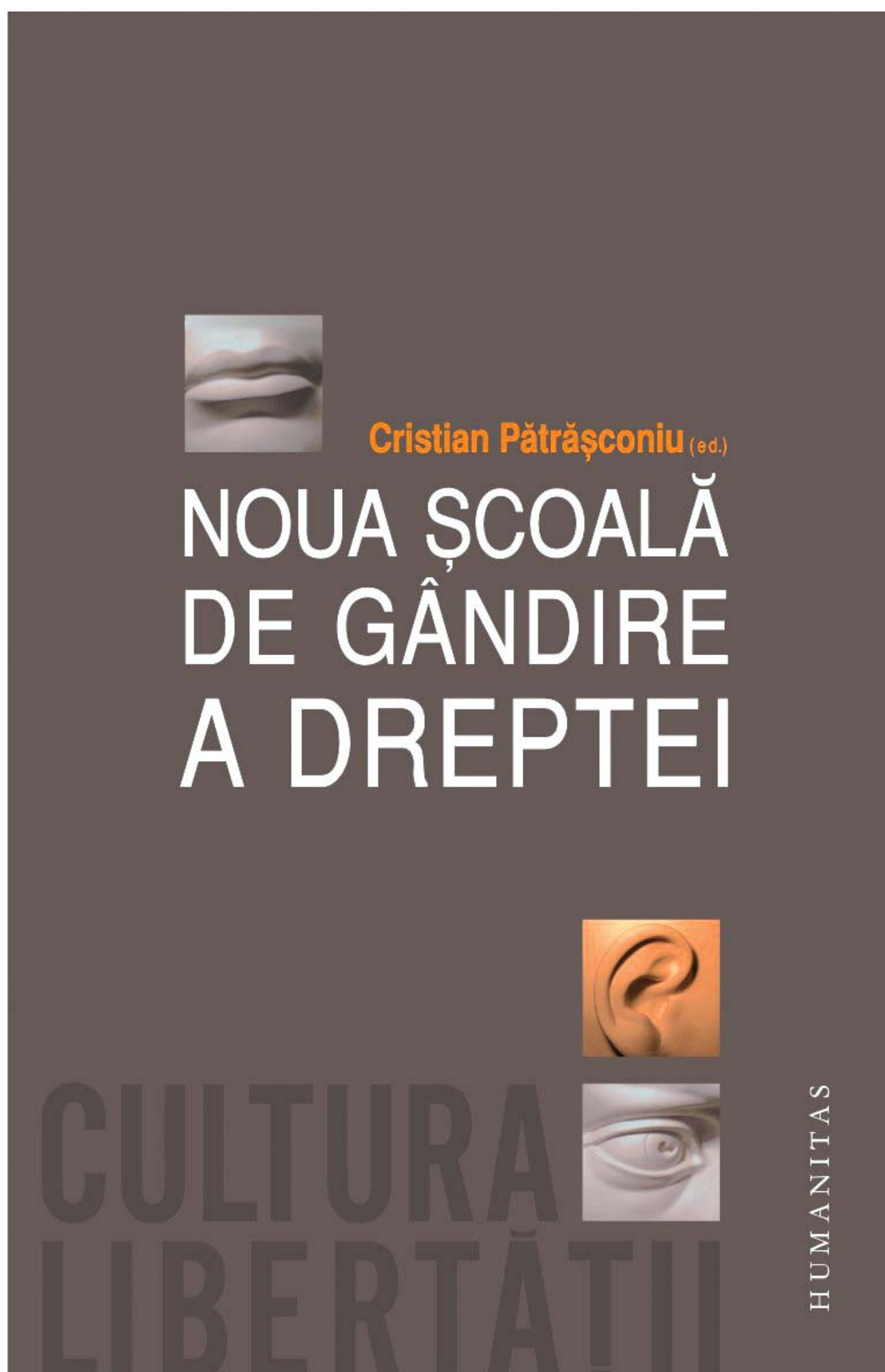
O mare caecalma s-a dovedit pretinsa schimbare la față a unor vechi aparatcici sovietici. Mă gândesc la Petru Lucinschi, care a venit ca un reformator de la Moscova. Însă acest „om de încredere” al lui Gorbaciov, cum era perceput, a ratat șansa să fie un Brazauskas moldovean. Dimpotrivă! Anume, el, ca președinte al parlamentului, a readus în legalitate Partidul Comunist, scos în afara legii imediat după eșecul puciului stalinist de la Moscova, din august 1991. Apoi tot Lucinschi, în toamna anului 1998, a debarcat Guvernul Sturza, ajutat de Voronin (pe atunci în opoziție) și de Roșca (pe atunci la putere, ca membru al Alianței pentru Democrație și Reforme), provocând alegeri anticipate în februarie 2001 și livrând Basarabia pentru opt ani ciracilor lui Voronin. Astăzi Lucinschi susține Alianța pentru Integrare Europeană, ca un fel de „înțelept” al politicii basarabene, iar fiul său, Chiril, e parlamentar pe lista PLDM – partidul premierului Filat. Dar cine-l mai crede?

Tot lui Lucinschi îi aparține faimoasa aserțiune despre Legea lustrăției: „Dacă am deschide arhivele KGB în Moldova, am rămâne fără intelectualii!”. Dincolo de cinismul extrem al unei asemenea afirmații, întrucât o făcea unul dintre artizanii fostului sistem, culmea este că Lucinschi s-ar putea să aibă în mare măsură dreptate. E și asta – povestea cu intelectualii noștri imaculați – o altă păcăleală a revoluției basarabene.

În sfârșit, mai recent, epopeea falsei noastre desprinderi de comunism a înregistrat și agitația haotică a lui Mihai Ghimpu. O persoană sumar instruită și în grabă sfătuită a declanșat o ruptură tranșantă față de URSS, însă nu a știut să-și ducă opera până la capăt: Raportul comisiei de istorici, formate după modelul „Comisiei Tismăneanu”, a rămas în sertar, nu a fost supus dezbaterii publice. Declarațiile bombastice și radicale ale lui Ghimpu, legate de 9 mai 1945 și de 28 iunie 1940, nu au făcut decât să scoată din somnolență Moscova și să-i stârneasă pe rusofonii din Chișinău, împingându-i în brațele lui Voronin, care a fost văzut, subit, ca o pavăză împotriva „naționalismului românesc” promovat de actuala putere.

Lupta cu comunismul nu poate fi „rezolvată” în 24 de ore, ea trebuie gândită și purtată continuu, la firul ierbii. Și, mai ales, susținută printr-o guvernare eficientă care să releve „maselor largi, populare” avantajele democrației și ale orientării europene. Fostul președinte interimar de la Chișinău s-a lăsat filmat purtând cu pioșenie dosarul fratelui său, Gheorghe Ghimpu – unul dintre militanții anticomuniști persecutați de KGB și mort în condiții suspecte –, dar tot el, Mihai Ghimpu, l-a primit pe cel mai respingător cântăreț al comunismului din România, Adrian Păunescu, pe care l-a premiat și decorat. O inconsecvență aproape demolatoare, schizoidă.

**Hanns
Seidel
Stiftung**

Institutul de Studii Populare

Materialele din acest supliment au fost puse la dispoziția revistei 22 de către Institutul de Studii Populare.

Supliment apărut cu sprijinul Institutului de Studii Populare și al Fundației „Hanns Seidel“

Responsabili de proiect: Rodica Palade, Cristian Pătrășconiu;
Responsabil de număr: Răzvan Brăileanu;
Tehnoredactare: Nicolae Rusu;
Corectură: Mara Ștefan, Bernard Noghiu;
Secretariat: Cristina Spătăreanu;
Contabilitate: Iulia Todie.